

Posvetovalni delavski odbori na Nizozemskem

Maja 1. 1950 je začel na Nizozemskem veljati zakon o delavskih svetih. Bistvo zakona oziroma določbe o pravicah in dolžnostih delavskih svetov se omejuje samo na kanaliziranje odnosov znotraj podjetij zaradi izboljšanja njihove proizvodnje. V skrajni liniji je to smoter in rezultat ustanavljanja delavskih svetov v večini evropskih držav, pri tem pa so delavski sveti pogosto dobivali pomembna pooblastila, ki so jim omogočala resnejši vpliv in močnejše pozicije nasproti delodajalcu. Z Nizozemsko je podobno, le da je tukaj posvetovalni značaj »delavskih svetov« mnogo bolj poudarjen, ali bolj točno, njihove zakonske funkcije so bolj natančno omejene na posvetovalno pravico in pasivno vlogo brez samoiniciativne aktivnosti.

Omenjeni zakon določa, da je glavna naloga delavskih svetov, »da maksimalno pospešijo napredek podjetij«. Da bi to dosegel, razpravlja svet o zahtevah, pritožbah in prizivih zaposlenih oseb, ki se nanašajo na njihov položaj v podjetju; sodeluje pri razpravljanjih o dolžini letnega dopusta, sestavi delovnih skupin in času, ki je določen za malice; nadzira delovne pogoje in uporabo zakonskih določb, ki se nanašajo na varstvo delavcev; skrbi za naprave higiensko-tehničnega

varstva in za olajšave, ki jih imajo delavci glede hrane in delovne obleke; predlaga ukrepe, ki bi lahko prispevali k napredku ekonomskega in tehničnega poslovanja podjetja.

Direktor od časa do časa obvešča delavski svet o gospodarskem in finančnem položaju podjetja in daje druga potrebna obvestila. Direktor zahteva mnenje delavskega sveta pred sprejemom, spremembo in dopolnitvijo pravil delovnega reda.

Delavski sveti štejejo 3 do 15 članov, a v podjetjih, ki imajo več kakor 1000 zaposlenih, se lahko to število dvigne tudi do 25. Člane delavskih svetov volijo z enako volilno pravico vse polnoletne zaposlene osebe, ki delajo v podjetju že več kakor leto dni. Delo sveta vodi kot predsednik direktor ali vodja podjetja, ki lahko v ta namen določi stalnega namestnika.

Delavski svet sprejme pravila o svojem delu, s katerim določi kvorum, sklicevanje sestankov, nagrade za delo v svetu itd. Mandat članov traja dve leti.

Za nadzorstvo nad izvajanjem določb tega zakona in sploh za kontrolo dela delavskih svetov so ustanovljene »strokovne komisije«, ki so pristojne za vsa vprašanja ali skupino podjetij. Člane strokovnih komisij imenujejo v enakem številu organizacije delodajalcev in delavske organizacije.

SVETOVNA PROIZVODNJA PETROLEJA

Svetovna proizvodnja petroleja je v l. 1956 znašala 835 milijonov ton, kar je za 65 milijonov ton več, kakor je znašala proizvodnja v l. 1955. Stopnja povečanja proizvodnje v primerjavi z l. 1955 je znašala 8,5%, medtem ko je znašala v l. 1955 v primerjavi z l. 1954 12%.

Nižja stopnja povečanja proizvodnje petroleja v l. 1956 je predvsem posledica sueške krize.

Svetovna proizvodnja petroleja

	1954	1956	% svetovne proizvodnje v letu 1956
ZDA	312	351	42,1
Kanada	15	23	2,7
Sev. Amerika (skupaj)	325	375	44,8
Venezuela	98	129	
Kolumbija	5,7	6,2	
Mehiko	11,7	13,5	
Latinska Amerika (skupaj)	127	161	19,4
Kuvait	47,7	54,9	
Saudska Arabija	46,8	47,8	
Irak	30,6	31,5	
Sr. vzhod (skupaj)	137,4	171,8	20,6
Indonezija	10,5	12,5	
Britanski Borneo	4,9	5,7	
Daljni vzhod (skupaj)	17,1	19,8	2,4
Nemčija	2,6	3,5	
Avstrija	3,4	3,4	
Jugoslavija	0,2	0,3	
Evropa (skupaj)	8,0	10,2	1,2
ZSSR	59	84	
Romunija	9,4	10,9	
Vzhodna Evropa in Ki- tajska (skupaj)	71,2	97,8	11,8
Skupno ves svet	685,8	835,7	100

Največji dvig proizvodnje petroleja v l. 1956 so zaznamovali v Kanadi, kjer je znašal 31%. Odstotek povečanja v ZSSR je bil prav tako velik in je znašal 19%. Izreden vzpon proizvodnje petroleja v ZDA v l. 1955 se ni nadaljeval tudi v lanskem letu, ker je znašalo povečanje le 5%. Količinski porast je bil največji v Venezueli, kjer se je proizvodnja surovega petroleja povečala za približno 17 milijonov ton.

Povečanje proizvodnje in predelave petroleja je v zadnjih 10 letih preseglo vsa pričakovanja. Od l. 1946 do l. 1956 se je proizvodnja petroleja povečala od 375 na 835 milijonov ton, kar pomeni, da se je povečala za približno 120%.

Struktura aktivnega prebivalstva po dejavnostih

V številki 7/57 »Naše skupnosti« je že bilo govora o tej temi. Na primeru Nemčije smo spoznali, da je njen industrijski razvoj spremljal močan razvoj javnih in zasebnih uslužnostnih dejavnosti. Primerjava več razvitih držav kaže, da tu ne gre za slučajno, temveč za zakonito gibanje, da pojav industrializacije vedno spremlja tudi pojav razvoja uslug.

Vzemimo kot primer ZDA, Japonsko ali Švedsko, pa bomo videli nazorno izraženo težnjo podobnega razvoja uslug z razvojem industrije. V ZDA se je, kakor kaže tabela, v razvoju 120 let odstotek aktivnega prebivalstva, ki je zaposleno v industriji, gradbeništvu in rudarstvu, povečal skoraj za trikrat, pri prometu, trgovini in bančništvu pa za več kakor šestkrat.

Težnja po razvoju uslužnostnih dejavnosti v razmerah že ustvarjena visoke stopnje industrializacije je bila še bolj poudarjena v Veliki Britaniji. Začetni odstotek v industriji zaposlenega prebivalstva je izjemno visok, zato ker je Anglija najbolj zgodaj krenila na pot industrializacije. Od tod je porast zaposlenega aktivnega prebivalstva v industriji v zadnjih 100 letih neznan, toda pri prometu, trgovini in posebno v državnem aparatu pa je zelo velika. Vsa ta dejstva opozarjajo na normalen proces zmanjševanja števila aktivnega prebivalstva v kmetijstvu (v Britaniji le 5%), kar odseva v povečanju odstotka zaposlenih v industriji, katere razvoj zopet terja ustvarjanje novih delovnih mest v prometu, trgovini, obrti itd.

Stopnjo razvitosti uslug ilustrirajo tudi podatki o njihovi skupni vrednosti. Po Ekonomskem pregledu za Evropo za leto 1956, ki ga je izdala Ekonomska komisija za Evropo Združenih narodov, je vrednost uslug v bruto produktu Velike Britanije zastopana v letu 1955 s 44,6%, na proizvodnjo dobrin odpade torej le 55,4%, v Belgiji l. 1954 s 47,7%, v Franciji z 41,1% itd.

Iz vsega tega se nam vsiljuje sklep, da morajo tudi pri nas vzporedno z živahnim industrijskim razvojem, ki smo ga realizirali, pomembneje razviti usluge. V določenem trenutku se lahko pojavi stopnja njihove razvitosti, posebno prometa, obrti in trgovine, kot pogoj za nadaljnji razvoj industrije.

Velika Britanija (odstotek skupnega aktivnega prebivalstva)

	1841	1901	1946
Kmetijstvo in gozdarstvo	22,8	8,6	5,3
Rudarstvo	3,0	5,4	3,6
Industrija in gradbeništvo	41,5	40,7	42,6
Promet in zveze	2,9	9,5	6,8
Trgovina	5,7	11,0	11,4
Druge zasebne usluge	22,7	20,7	11,2
Državni aparat — civilni in vojaški	1,4	2,5	17,5

ZDA (odstotek skupnega aktivnega prebivalstva)

	1820	1880	1940
Kmetijstvo in gozdarstvo	72	50	19
Industrija, rudar, in gradbeništvo	12	24	32
Promet, trgovina in bančništvo	4	13	25
Svobodni poklici, drž. aparat	12	15	24